

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum fuerit conueniens, quòd in cruce peteretur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

passionis ut August. * dicitur. de A Trinitate.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christus pati debuerit in cruce.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod Christus non debuerit pati in cruce. Veritas enim debet respondere figuræ: sed in figura Christi præcellerunt omnia sacrificia ueteris Testamenti, in quibus animalia gladio necabatur, & postmodum igni cremabantur. ergo uideatur quod Christus non debuerit pati in cruce, sed magis gladio uel igne.

¶ 2 Præter Dam. * dicit, quod Christus non debuerit assumere detestabiles passiones: sed mors crucis uidetur fuisse maxime detestabilis & ignominiosa. unde dicitur Sapient. 2. Morte turpissima condēnemus eum. ergo uideatur, quod Christus non debuerit pati mortem crucis.

¶ 3 Præter De Christo dicitur, Benedictus qui uenit in nomine Domini, ut patet Matth. 21. sed mors crucis erat mors maledictionis, secundum illud Deuteronomij uersum primo. Maledictus est a Deo qui pendet in ligno. Ergo uidetur quod non fuerit conueniens Christum crucifigi.

SED CONTRA est, quod dicitur Phil. 3. Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.

RESPONDEO. Dicendum, quod conuenientissimum fuit Christum pati mortem crucis. Primo quidem, propter exemplum uirtutis. Dicit enim Augustinus * in libro octuagesimo tertio questionum sapientia Dei hominem ad exemplum, quo recte uiueremus, suscepit.

Pertinet autem ad uitam rectam, ea, quæ non sunt metuenda, non metueri. Sunt autem homines, qui quamuis mortem ipsam non timeant, genus tamen mortis horrescunt.

Vt ergo nullum genus mortis recte uiuenti homini metuendum esset, illius hominis cruce ostendendum fuit, nihil enim erat inter omnia genera mortis, illo genere execrabilius, & formidabilius. Secundo, quia hoc genus mortis maxime conueniens erat satisfactioni pro peccato primi parentis, quod fuit ex eo quod contra mandatum Dei, pomum ligni uetiti sumpsit. & ideo conueniens fuit, quod Christus ad satisfaciendum pro illo peccato seipsum pateretur ligno affigi, quasi restituens quod Adam sustulerat, secundum illud Psal. 64. Quæ non rapui, tunc exoluam. Unde Augustinus dicit in quodam sermone de passione, Contempsit Adam præceptum

accipiens ex arbore pomum: sed quicquid Adam perdidit, Christus in cruce inuenit. Tertia ratio est quia ut (Chryso. * dicit in sermone de passione) in excelso ligno, & non sub recto passus est, ut etiam ipsius aeris natura mundetur: sed & ipsa terra simili benedictum sentiebat, decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata. Et super illud Io. 3. Oportet exaltari Filium hominis, dicit, Exaltari audiens, suspensionem intelligas in altum, ut sanctificaret aerem, qui sanctificauerat terram ambulando in ea. Quarta ratio est: quia per hoc quod in alto moritur, ascensum nobis parat in caelum, ut Chryso. dicit. Et inde est, quod ipse dicit Io. 12. Ego, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Quinta ratio est, quia hoc competit uniuersali saluationi totius mundi. Unde Gregor. Nicen. dicit, quod figura crucis a medio * contactu in quatuor extrema partibus, significat uirtutem & prouidentiam eius, qui in ea pependit, ubique diffusam. Chryso. etiam dicit, quod in cruce expansis manibus moritur, ut altera manu ueterem populum, altera, eos qui ex gentibus sunt, trahat. Sexta ratio est, quia per hoc genus mortis, diuersæ uirtutes designantur. Unde Augustinus * dicit in libro de gratia ueteris, & noui Testamenti, Non frustra tale genus mortis elegit, ut latitudinis & altitudinis & longitudinis, & profunditatis, de quibus Apostolus loquitur, magister existeret. Nam latitudo est in eo ligno, quod transfuersum desuper figitur. hoc ad bona opera pertinet, quia ibi extenduntur manus. Longitudo in eo, quod ab ipso ligno usque ad terram conspicitur est: ibi enim quodam modo statuitur, id est, persistitur & perseveratur, quod longanimitati tribuitur. Altitudo est in ea ligni parte, quæ ab illa quæ transfuersum figitur, sursum uersus relinquitur, hoc est ad caput crucifixi, quia bene sperantium superna expectatio est. Iam uero illud ex ligno, quod fixum occultatur, unde totum illud exurgit, profunditatem significat gratiæ gratiæ. Et sicut Augustinus * super Ioan. dicit. Lignum, in quo fixa erant membra patientis, etiam cathedra fuit magistri docentis. Septima ratio est, quia hoc genus mortis plurimis figuris respondet. ut enim Augustinus dicit in sermone de passione, de diluuiio aquarum, humanum genus arca lignea liberauit: de Aegypto Dei populo recedente, Moyses uirga diuisit, & Pharaonem prostrauit, & populum Dei redemit: idem Moyses lignum in aquam misit, & amaram aquam in dulcedinem commutauit: ex lignea uirga de spiritali petra salutis unda profertur. Et ut Amalec uinceretur, circa uirgam Moyses expansis manibus extenditur, & lex Dei, arca Testamenti creditur lignæ, ut his omnibus ad lignum crucis, quasi per quosdam gradus ueniatur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod altare holocaustorum, in quo sacrificia animalium offerebantur, erat factum de lignis, ut habetur Exod. uersum 26. & quantum ad hoc, ueritas respondet figuræ: non autem oportet quod quantum ad omnia, quia iam non esset similitudo, sed ueritas, ut Dam. * dicit in tertio libro. Specialiter tamen, ut Chryso. dicit, non caput ei amputatum, ut Ioan. ni, necque sectus est, ut Isaias, ut corpus integrum & indiuisibile morti seruet, & non fiat occasio uolentibus Ecclesiam diuidere. Loco autem materialis ignis, fuit in holocausto Christi, ignis charitatis.

AD SECUNDVM dicendum, quod Christus delectabiles passiones assumere renuit, quæ pertinebant

In hom. de cruce & latrone qua inci. Hodier na die. non rem. a prin. tom. 3.

alias, tradit.

In Epist. c. 26. a me. tom. 2.

Trac. 119. in lo. parum a prin. tom. 9.

li. 3. orth. f. c. 26. non 16 ge a h.

uina potestate absq. preuia dissolutione, subito separasset animam a corpore. aliquid deponens ipsum, inconueniens fuisse.

¶ Super Questionis quadragesimæ articulum quartum. Trinitas clarior. In corpore una conclusio: Conuenientissimum fuit, Christum pati mortem crucis. Probat in litera rationibus septem, quibus potest ad id octaua, quod ideo mortem crucis elegit, ut usque ad ultimum, quatuor sententiam scilicet uisus auditus, olfactus, & gustus ac lingua. In officio uero libere posset, & ad cumulum passionis, uidentis, audiens, odorans, gustans, & contraria ignominiosa, &c. & ad conuincendam mysteria, quæ uerbis in cruce dicitis, expleuit, & commendando Marrem, & Latronem exaudiendo &c.

In responsione ad tertium memento quod maledictus a Deo quilibet est, cui mali aliquid a Deo inferatur: quia enim ipse dixit, & facta sunt sicut benedixere alicui Deum, est benefacere illi, ita Deum maledicere, alicui est illi malum facere. Et quia Deus propter scelus populi sui percussit Christum, multa mala poenæ, & specialiter malum poenæ ignominiosissime crucis intulit illi, ideo maledixit Christo, dum illi malum fecit, & propterea Christum sicut omnis patiens in cruce, maledictus a Deo dicitur.

¶ Illud quod dicitur in libro octuagesimo tertio questionum sapientia Dei hominem ad exemplum, quo recte uiueremus, suscepit.

Pertinet autem ad uitam rectam, ea, quæ non sunt metuenda, non metueri. Sunt autem homines, qui quamuis mortem ipsam non timeant, genus tamen mortis horrescunt.

Vt ergo nullum genus mortis recte uiuenti homini metuendum esset, illius hominis cruce ostendendum fuit, nihil enim erat inter omnia genera mortis, illo genere execrabilius, & formidabilius. Secundo, quia hoc genus mortis maxime conueniens erat satisfactioni pro peccato primi parentis, quod fuit ex eo quod contra mandatum Dei, pomum ligni uetiti sumpsit. & ideo conueniens fuit, quod Christus ad satisfaciendum pro illo peccato seipsum pateretur ligno affigi, quasi restituens quod Adam sustulerat, secundum illud Psal. 64. Quæ non rapui, tunc exoluam. Unde Augustinus dicit in quodam sermone de passione, Contempsit Adam præceptum

accipiens ex arbore pomum: sed quicquid Adam perdidit, Christus in cruce inuenit. Tertia ratio est quia ut (Chryso. * dicit in sermone de passione) in excelso ligno, & non sub recto passus est, ut etiam ipsius aeris natura mundetur: sed & ipsa terra simili benedictum sentiebat, decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata. Et super illud Io. 3. Oportet exaltari Filium hominis, dicit, Exaltari audiens, suspensionem intelligas in altum, ut sanctificaret aerem, qui sanctificauerat terram ambulando in ea. Quarta ratio est: quia per hoc quod in alto moritur, ascensum nobis parat in caelum, ut Chryso. dicit. Et inde est, quod ipse dicit Io. 12. Ego, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Quinta ratio est, quia hoc competit uniuersali saluationi totius mundi. Unde Gregor. Nicen. dicit, quod figura crucis a medio * contactu in quatuor extrema partibus, significat uirtutem & prouidentiam eius, qui in ea pependit, ubique diffusam. Chryso. etiam dicit, quod in cruce expansis manibus moritur, ut altera manu ueterem populum, altera, eos qui ex gentibus sunt, trahat. Sexta ratio est, quia per hoc genus mortis, diuersæ uirtutes designantur. Unde Augustinus * dicit in libro de gratia ueteris, & noui Testamenti, Non frustra tale genus mortis elegit, ut latitudinis & altitudinis & longitudinis, & profunditatis, de quibus Apostolus loquitur, magister existeret. Nam latitudo est in eo ligno, quod transfuersum desuper figitur. hoc ad bona opera pertinet, quia ibi extenduntur manus. Longitudo in eo, quod ab ipso ligno usque ad terram conspicitur est: ibi enim quodam modo statuitur, id est, persistitur & perseveratur, quod longanimitati tribuitur. Altitudo est in ea ligni parte, quæ ab illa quæ transfuersum figitur, sursum uersus relinquitur, hoc est ad caput crucifixi, quia bene sperantium superna expectatio est. Iam uero illud ex ligno, quod fixum occultatur, unde totum illud exurgit, profunditatem significat gratiæ gratiæ. Et sicut Augustinus * super Ioan. dicit. Lignum, in quo fixa erant membra patientis, etiam cathedra fuit magistri docentis. Septima ratio est, quia hoc genus mortis plurimis figuris respondet. ut enim Augustinus dicit in sermone de passione, de diluuiio aquarum, humanum genus arca lignea liberauit: de Aegypto Dei populo recedente, Moyses uirga diuisit, & Pharaonem prostrauit, & populum Dei redemit: idem Moyses lignum in aquam misit, & amaram aquam in dulcedinem commutauit: ex lignea uirga de spiritali petra salutis unda profertur. Et ut Amalec uinceretur, circa uirgam Moyses expansis manibus extenditur, & lex Dei, arca Testamenti creditur lignæ, ut his omnibus ad lignum crucis, quasi per quosdam gradus ueniatur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod altare holocaustorum, in quo sacrificia animalium offerebantur, erat factum de lignis, ut habetur Exod. uersum 26. & quantum ad hoc, ueritas respondet figuræ: non autem oportet quod quantum ad omnia, quia iam non esset similitudo, sed ueritas, ut Dam. * dicit in tertio libro. Specialiter tamen, ut Chryso. dicit, non caput ei amputatum, ut Ioan. ni, necque sectus est, ut Isaias, ut corpus integrum & indiuisibile morti seruet, & non fiat occasio uolentibus Ecclesiam diuidere. Loco autem materialis ignis, fuit in holocausto Christi, ignis charitatis.

AD SECUNDVM dicendum, quod Christus delectabiles passiones assumere renuit, quæ pertinebant

bant ad defectum scientiae uel gratiae aut etiam uirtutis. Non autem illas, quae pertinent ad iniuriam ab exteriori illatam: quoniam, ut dicitur Hebraeo. duodecimo sustinuit crucem, confusione contempta.

Ed. ca. 3. & 4. tom. 6.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut Augustinus * dicit 14. contra Faustum) peccatum maledictum est, & per consequens uisus & mortalitas ex peccato proueniens. Caro autem Christi mortalis fuit, si multitudinem habens carnis peccati, & propter hoc Moyses eam nominat maledictum: sicut, & Apostolus nominat eam peccatum, dicens secundo ad Corinth. 5. Eum, qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, scilicet propter penam peccati. Nec ideo maior inuidia est, quia dixit, Maledictus est a Deo: nisi enim Deus peccatum odisset, non ad eam suscipiendam atque tollendam filium suum mitteret. Confitere ergo maledictum suscepisse pro nobis, quem confiteris mortuum esse pro nobis. unde ad Galat. tertio dicitur, Christus non redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

ARTICVLVS V.

¶ Super quæst. quadragesima sexta articulum quintum.

Utrum Christus omnes passiones sustinuerit.

inf. q. 48. a. 2.

h. io. in 2. fo. a prim. lib.

Ar. 3. huius q.

Titulus de passionibus corporibus ab extrinseco illatis intelligitur, ut in corpore articuli Auctor explicat. Sicut enim duo genera passionum: quaedam spirituales: ut decipi, priuari uirtute, & huiusmodi, quae longe fuerunt a Christo: quia derogarent perfectioni anime ipsius: quaedam corporales: & haec sunt duplices: quaedam ab intrinseco, ut aegritudines corporales, & de his non est quaestio: quoniam non decuit Christum infirmari, sed factum fuit ab extrinseco habere passiones naturales absque aegritudine, ut famam, uitam lassitudinem quo ad corpus & tristitiam, timorem, & huiusmodi quo ad partem sensitivam anime: quaedam uero ab extrinseco: siue sunt pure corporales ut flagella confosio, & huiusmodi, siue aliquantulisper spirituales, ut infamari, & huiusmodi. Et similiter siue extrinsece ut spoliari, & huiusmodi: siue intus, ut tristari ex sensibus & obiectis: de his enim quae ab extrinseco inferri possunt passionibus absque spiritus damno in ani-

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod Christus omnes passiones sustinuerit. Dicitur Hila. * 10. de Trin. Unigenitus Dei ad peragendum mortis suae sacramentum, consummasse se omne humanarum genus passionum testatur, cum inclinato capite emisit spiritum. Videtur ergo quod omnes passiones humanas sustinuerit. ¶ 2. Præter. illa. 5. d. f. Ecce intelliget seruus meus, & exaltabitur, & eleuabitur, & sublimis erit ualde, sicut obstupuerunt super eum multi, sic inglorius erit inter uiros aspectus eius, & forma eius inter filios hominum: sed Christus est exaltatus secundum hoc, quod habuit omnem gratiam & omnem scientiam, pro quo super eum multi admirantes obstupuerunt, ergo uidetur quod inglorius fuerit, sustinendo omnem passionem humanam. ¶ 3. Præter. Passio Christi ordinata est ad liberationem hominis a peccato, ut supra dictum est: sed Christus uenit liberare homines ab omni genere peccatorum, ergo debuit pati omne genus passionum. SED CONTRA est, quod dicitur Io. 9. quod milites primi quidem fregerunt crura, & alterius, quod crucifixus est cum eo: ad Iesum autem cum uenissent, non fregerunt eius crura. non ergo passus est omnem humanam passionem. RESPON. Dicendum, quod passiones humanae possunt considerari dupliciter. Vno modo, quan-

Et tum ad speciem, & sic non oportuit Christum pati omnem passionem, quia multae passionum species sibi inuicem contrariantur, sicut combustio in igne, & submersio in aqua. Loquimur enim nunc de passionibus ab extrinseco illatis, quia passiones ab intrinseco causatas (sicut sunt aegritudines corporales) non decuit eum pati, ut supra dictum est. * Sed secundum genus passus est omnem passionem humanam, quod quidem potest considerari tripliciter. Vno modo ex parte hominum, a quibus passus est. Passus est enim aliquid & a gentilibus & a Iudaeis & a masculis & a feminis, ut patet de ancillis accusantibus Petrum. Passus est etiam & a principibus & a ministris eorum & popularibus, secundum illud Psalmi secundi. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania: Astiterunt reges terrae, & principes conuenerunt in unum aduersus dominum, & aduersus Christum eius. Passus est etiam a familiaribus & notis, sicut patet de Iuda eum prodente, & Petro ipsum negante. Alio modo, patet idem ex parte eorum, in quibus homo potest pati. Passus est enim Christus in suis amicis, eum deserentibus: in fama, per blasphemias contra eum prolatas, in honore & gloria per irrisiones & contumelias ei illatas, in rebus, per hoc quod etiam uestibus spoliatus est: in anima per tristitiam, tedium, & timorem in corpore per uulnera & flagella. Tertio potest considerari quantum ad corporis membra. Passus est enim Christus in capite pungentium spinarum coronam, in manibus & pedibus fixationem clauorum, in facie alapas & spura, & in toto corpore flagella. Fuit etiam passus secundum omnem sensum corporeum, secundum tactum quidem, flagellatus & clauis confixus, secundum gustum, felle & aceto potatus, secundum olfactum, in loco foetido cadauerum mortuorum qui dicitur caluarie appensus patibulo, secundum auditum laceffit uocibus blasphemantium & iridentium, secundum uisum, uidens matrem & discipulum, quem diligebat, & res. AD PRIMUM ergo Dicendum, quod uerbum illud Hilar. est intelligendum, quantum ad omnia genera passionum, non autem quantum ad omnes species. AD 1. dicendum, quod simi-

ma patientis, quaestio est, ut unico uerbo dicatur. ¶ In corpore est una distinctio bimembris cum duabus conclusionibus in iuxta ipsa membra distinctio, interiecta explanatione tituli. Distinctio est. Passiones humanae ab extrinseco possunt considerari dupliciter, uel secundum species, uel secundum genus. Prima conclusio: Non oportuit Christum pati omnem humanam passionem, secundum speciem. Probatur, quia multae earum sunt contrariae, ut patet. Secunda conclusio est: Christus passus est omnem humanam passionem, secundum genus. Probatur tripliciter: & ex parte generalitatis conditionum agentium a quibus, & rerum in quibus, & membrorum secundum quae passus est. ¶ Aduerte hic primo, quod Auctor humariter pertransit generalitatem passionum Christi, nam si ad multum dinumeranda essent omnes conditiones passionum eius & differentiarum, humanum ingenium forte deficeret. Claret siquidem liquet, quod passus est iudicialiter & extra iudicialiter, a iudicio ecclesiastico & seculari, passus est obiectione superbiae, blasphemiam, seductionis, ambitionis, rebellionis Caesaris, usurpationis diuinae, passus est a testibus falsis, & a propria confessione occasionaliter: passus est ut malus, & ut stultus passus est a uiris imoioris secundum legem Dei [ut pote non inuocantibus in praetorium, & uacantibus operibus misericordiae actualiter] & a sceleratis, passus est & simpliciter, & comparatiue ad Barabbam. Et breuiter ad pelagus passionum harum contemplatio ingressum datur, noua semper adiciet. ¶ Aduerte secundo, quod ad litteram Christus generalitatem passionum suscepit, ut uniuersum quo ad mala deificaret,

